

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ГУМАННОЇ ПЕДАГОГІКИ

Добро посеєш –
добро пожнеш

Уроки доброти

Черкаси – 2011

Автори-укладачі:

С.А. Гаряча, завідувач лабораторії дошкільної та початкової освіти ЧОПОПП, кандидат педагогічних наук, завідувач обласного центру гуманної педагогіки;

Л.Н.Добровольська, методист лабораторії дошкільної та початкової освіти ЧОПОПП.

Збірка містить розробки уроків та виховних заходів, на яких утверджуються не слова про добро, а почуття у серцях та добрі справи.

Для педагогів загальноосвітніх навчальних закладів.

Рекомендовано до друку вченою радою ЧОПОПП.

Протокол №5 від 29.12.2011 р.

Вступ

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства особливого значення набуває необхідність утвердження у суспільстві гуманістичних цінностей добра, справедливості, честі, гідності, совісті, обов'язку, відповідальності.

XX століття ознаменувалося приходом у світ дітей нового покоління. Такі діти характеризуються гіперактивністю, загостреним почуттям справедливості, не переносять неправди. Поведінка сучасних дітей не вкладається у рамки звичайної педагогіки, тому зараз особливої популярності набирає Гуманна Педагогіка.

Основою класичної педагогіки, створеної М.Квінтиліаном, Я.-А.Коменським, Й.-Г.Песталоцці, Ж.-Ж.Руссо, К.Ушинським, А.Макаренком, Я.Корчаком, В.Сухомлинським і прекрасними сузір'ями мислителів є Любов і Добро.

У програмі виховання гуманістичних цінностей учнів 3-4 класів В.А. Киричок добро визначає як одну з вищих цінностей, яка включає особистість у суспільні відносини на основі гуманістичних принципів.

У програмі читаємо «Добро по своїй суті – духовне утворення, що фіксує певний стан людської душі».

Похідним від добра є інше поняття – «доброта» (гуманність).

Змістовний аспект доброти – здатність людини творити добро, добродіяння. Цей моральний феномен має багатофункціональні прояви і включає такі змістові компоненти (прості моральні якості): справедливість, повага людської гідності, безкорисна допомога, вміння прощати і просити вибачення, протидіяти злу і насиллю.

Складові духовно-емоційної сторони доброти: чуйність, співчуття, співпереживання, милосердя, співучасть, співрадування.

Форми вираження доброти: миролюбність, терпимість, великодушність, делікатність, поступливість».

У свій час В.О.Сухомлинський відзначав, що діти живуть своїми уявленнями про добро і зло, про честь і безчестя, людську гідність; у них навіть своє вимірювання часу; в роки дитинства день здається роком, а рік вічністю. «Виховання в молодшому шкільному віці – від 6 до 10 років – я назвав би школою сердечності». Видатний педагог називає елементарну азбучну істину шкільного виховання, з якої починається школа. Це утвердження в кожній людині доброти, сердечності, чуйності, готовності прийти іншому на допомогу, чутливості до всього живого і красивого.

Сучасний класик педагог-гуманіст Ш.О.Амонашвілі вважає, що дитина у нашому житті – це величне явище і виховувати її будь-як не можна ні в якому разі. Ось чому основними принципами методики Амонашвілі стали: Доброта, Милосердя, Сердечність, Співпереживання. На його думку в душі кожної дитини є чаша, яку треба наповнити благородними образами. А образи ці учитель повинен черпати із своєї душі, літератури, природи. Для цього треба самим розуміти всю важливість покликання бути педагогом.

Ідея Амонашвілі проводити уроки добра, уроки серця, уроки щастя знайшли своє відображення у формуванні етичної культури молодших школярів. Діти вперше пізнають на смак добро і зло та вирішують для себе одвічну проблему бути чи не бути. Чи вибрати тернистий шлях добра і сіяча мудрості, утверджувача справедливості, чи пливти за течією річки життя.

Зміст програм та підручників у початковій школі має великі можливості для духовно-морального виховання. Проте, ще від учителя залежить який урок він підготує для дітей, чи зачепить струни дитячих душ, чи проростуть філософські уроки (уроки-роздуми, уроки добра, уроки мудрості) в уроках, які піднесе дітям в майбутньому саме життя.

*Теличко Майя Віталіївна,
вчитель початкових класів
Уманської загальноосвітньої
школи-інтернат I-III ступенів ім.Ю.О.Гагаріна*

Доброта – це те, що може побачити
сліпий і почути глухий.

Марк Твен

Клас 2.

Тема. Той, що творить добро, творить саме Життя.

Мета. Розкрити перевагу доброти, щирості, людяності над хитрістю і жадністю; розвивати вміння поступатися, ділитися, допомагати слабким та меншим; виховувати доброту, милосердя, віру в силу любові, дружби, добра та справедливості.

Обладнання: – Плакати про добро;
– Велике серце;
– Картки з словами;
– Твори В.О.Сухомлинського.

Хід уроку

I. Організація класу до роботи.

Вчитель. Продзвенів уже дзвінок

Учні: Починаємо урок
Хочемо багато знати,
Будем гарно працювати.

II. Оголошення теми та завдань уроку.

– Хочу розпочати наш урок віршем Любові Іванків.

Хай тепло твої повнить груди.
Ти посій і доглянь пшеницю.
Ти вкопай і почисть криницю.
Волю дай, нагодуй пташину.
Приголуб і навчи дитину.
Бо людина у цьому світі
Лиш добро повинна творити.

– Отже, на нашому уроці ми з вами будемо працювати над темою: «Той, що творить добро, творить саме Життя».

Вправа. «Уявна подорож»

Сьогодні ми з вами підемо світлою стежиною добра в країну, де всім: і людям, і звірям, і птахам, і рослинам живеться добре та щасливо.

Вправа. «Очікування».

Чого ви очікуєте від нашого уроку? *(Відповіді дітей)*

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Робота над казкою «Добро і зло».

Спочатку наша стежина привела нас в казкове царство, де ми познайомимося з казкою «Добро і зло»

ДОБРО І ЗЛО

Казка

Одного разу Добро прийшло в гості до Зла. Зло стало пригощати Добро чаєм, але в кухлик замість цукру поклало сіль. Добро спробувало сіль, але нічого не сказало Злу. Тільки подякувало за гостину.

А коли Добро йшло від Зла, воно сказало: «Щось цукор у вас несолодкий. Візьміть гроші, купіть собі цукерок до чаю». Зло все перекошилось, але робити нічого, довелося взяти гроші.

Так Добро віддячило Злу добром на зло.

- Як пригощало Зло чаєм гостя?
- Що воно поклало в чай замість цукру?
- Як відреагувало Добро на вчинок Зла?
- Чи правильно воно зробило, що віддячило Злу добром на зло?

Мудрі люди казали: щоб зрозуміти, що таке добро, треба відчути на собі зло.

2. Хвилинка українського фольклору.

Зараз наша стежинка доброти підвела нас до «Чарівної скриньки народної мудрості». Народ склав дуже багато прислів'їв про доброту. Давайте зачитаємо і пояснимо їх.

- Хто людям добра бажає, той і сам має.
- До доброї криниці стежка протоптана.
- Перший крок до добра – не роби зла.
- За добро добром платять.
- Все добре переймай, а зле уникай.
- Добрий чоловік – надійніший кам'яного мосту.
- Краса до вечора, а доброта навіки.

3. Поетична галявина.

Від рідної хати дитину
Веде у широкий світ
Ота єдина стежина,
Що дарує красу і цвіт.
Іди по тій стежці, дитино,
Даруй любов і тепло,
І пам'ятай: ти – ЛЮДИНА!
Вчись, думай, твори добро.

– Дійшли ми нашою стежиною до поетичної галявини. Послухаємо учнів, які задалегідь підготували вірші про добро.

СВЯТА ПРАВДА

«Люби других, як сам себе,
І ворогу не мисли злого;
Чого не хочеш для себе,

Не побажай того другому».
Уся наука в цих словах,
Святої правди тут скрижали;
Другої правди не бува,
Одну її я тільки знаю.
Не буде їй вовік кінця,
Вона не вмре і не загине,
І з-під тернового вінця
Вона й до нас колись прилине.

Олександр Конинський

- То яка ж існує свята правда?

МИЛОСЕРДЯ

Добро твориться просто –
ні за так.

Так, як цвіте і опадає мак,
як хмарка в'ється і сміється пташка,
як трудиться мурашка-горопашка.

Іван Драч

- Чи просто творити милосердя?

ЛЮДИНА ПОЧИНАЄТЬСЯ З ДОБРА!

Людина починається з добра,
Із ласки і великої любові,
Із батьківської хати і двора,
З поваги, що звучить у кожному слові.
Людина починається з добра,
З уміння співчувати, захистити.
Це зрозуміти всім давно пора,
Бо ми прийшли у світ добро творити.
Людина починається з добра,
Із світла, що серця переповняє.
Ця істина, як світ, така стара,
А й досі на добро нас надихає.

Любов Забашта

- То для чого ми прийшли у цей світ?

Л.Б. Фесюкова сказала: «Так хочеться, щоб добра на нашій планеті Земля ставало більше. Так хочеться, щоб ми з вами не запізнились з найголовнішим!»

Фізкультхвилинка

4. Театральна студія.

- Помандруємо далі стежиною доброти.

Скільки відомих людей: педагогів, письменників, поетів своїми творами відкривають нам світ доброти та чуйності, щирості і правди, людяності і справедливості. Ось і наші юні актори підготували нам інсценізацію до оповідання В.О.Сухомлинського «Бабусин борщ»

Автор. У бабусі дві онучки. Живуть вони у великому місті, а на літні канікули приїхали в гості.

Онучки. Бабусю, найбільше нам хочеться вашого борщу: мама розповідала, що ви варите смачний-пресмачний борщ.

Автор. Зварила бабуся борщ. Та от біда. Забувати стала. Поки варила, двічі посолила. Поставила на стіл дві миски борщу та й припрошує онучок.

Бабуся. Онученьки, йдіть ось і борщик зварила – зі свіжими помідорами, капустою і сметаною. А чи солила – й не пам'ятаю... Стара вже... Посолю. Сідайте. От сіль у сільниці – добавляйте собі на смак.

Автор. З'їли дівчатка по ложці борщу. Ой, який же солоний! Зглянулись між собою, усміхнулись непомітно. Ложка за ложкою – виїли та ще попросили.

Онучки. Ой який смачний.

Бабуся. А чи солила ж я борщ?

Ніна. Ми й не помітили.

Оля. Такий смачний, що про сіль і не подумала.

– Значить, солила, – з полегкістю зітхнула бабуся. – А завтра це діло вам доручу: боюся, що забуду посолити.

Онучки. – Добре, бабуся, – і знову зглянулись. І непомітно всміхнулись.

- Чи любили дівчатка свою бабуся?

- З чого це видно?

- Чому вони сказали неправду людині, яку вони любили?

5. Створення «асоціативного куща».

– Ми з вами прибули до Країни Великого Серця.

Ось перед нами «Велике Серце» і навкруг нього картки з різними словами.

Знайдіть слова, які символізують добро і помістіть їх у Велике Серце. (Учні виконують завдання)

Я хочу, щоб всі ці відчуття, які ми помістили в наше Велике Серце на все життя поселилися у ваші сердечка.

6. Місто Доброти.

Нашою стежинкою ми примандрували в місто Доброти. Мешканці міста – герої творів про добро, правду, милосердя.

Як Сергійко навчився жаліти

Маленький хлопчик Сергійко гуляв біля ставка. Він побачив дівчинку, що сиділа на березі.

Коли Сергійко підійшов до неї, вона сказала:

- Не заважай мені слухати, як хлюпають хвилі.

Сергійко здивувався. Він кинув у ставок камінець.

Дівчинка запитала:

- Що ти кинув у воду?

Сергійко ще більше здивувався.

- Невже ти не бачиш? Я кинув камінець.

Дівчинка сказала:

- Я нічого не бачу, бо я сліпа.

Сергійко від подиву широко розплющив очі й довго дивився на дівчинку.

Так, дивуючись, він і додому прийшов. Він не міг уявити: як це воно, коли людина нічого не бачить?

Настала ніч. Сергійко ліг спати. Він заснув з почуттям подиву.

Серед ночі Сергійко прокинувся. Його розбудив шум за вікном.

Шумів вітер, в шибки стукав дощ. А в хаті було темно.

Сергійкові стало страшно. Йому пригадалася сліпа дівчинка. Тепер хлопчик уже не дивувався. Його серце стиснув жаль.

Як же вона, бідолашна, живе в отакій темряві?!

Сергійкові хотілося, щоб скоріше настав день. Він піде до сліпої дівчинки. Не дивуватиметься більше. Він пожаліє її.

В. Сухомлинський

– Чи треба цуратися кожної людини, яка хоч трохи відрізняється від вас?

– Якби у вашому дворі була така дівчинка, як би ви допомогли їй відчутти красу й вигляд довкілля?

7. Творча робота учнів.

Добігає наша стежина кінця і ми можемо підвести певні підсумки: заплющте на хвильку очі і уявіть, що ви самі і є ДОБРО.

Вправа «Мікрофон».

Продовжте речення:

Я добро, я можу...

Я добро, я хочу...

Я добро, я знаю...

Я добро, я вірю...

Я добро, я мрію...

Я добро, я думаю...

IV. Підсумок уроку.

– Чи здійснилися ваші сподівання?

– Що ж перемогло у нас на уроці: Добро чи Зло?

– Хочу закінчити наш урок словами відомого педагога Шалви Амонашвілі із його книги «Амон Ра»:

«Незалежно від того, чекають від тебе добра і не чекають –

Твори добро.
Незалежно від того, помітять твоє добро чи не помітять –
Твори добро.
Незалежно від того, приймають твоє добро чи відкидають –
Твори добро.
Незалежно від того, чим будуть платити тобі за добро: добром чи злом –
Твори добро.
Твори добро і ні у кого не питай дозволу,
Бо ніхто не може бути володарем твого добра»

Домашнє завдання.

Добро треба творити не один день, не два, не рік, а все життя. Ми цьому вчилися на уроці.

Вдома прочитайте В.О.Сухомлинського «Через потічок» і дайте відповідь на питання: «Чому Андрійкові стало соромно?»

*Силантьєва Світлана Іванівна,
вчитель початкових класів
Черкаської спеціалізованої
школи I-III ступенів №17
Черкаської міської ради*

Клас 3.

Тема. Той, що творить добро, творить саме Життя.

Мета. Продовжити знайомство учнів із людськими чеснотами; вчити характеризувати події і явища, як прояв добра і зла; розкрити моральний зміст доброти; сприяти розвитку в учнів мотивації до добрих, гуманних вчинків; виховувати бажання жити за золотим правилом моралі.

Хід уроку

I. Вітання учителя.

- Доброго ранку! Добрий день! Добрий вечір! Доброго здоров'я!
- Що означають ці слова? Яким є перше слово у вітанні?
- Чому саме це слово перше у вітанні?
- Від якого слова воно походить?

Пишу слово «ДОБРО» на дошці.

II. Дискусія.

Прочитайте з дошки прислів'я.

«Хто іншим добра бажає, той і собі має».

Вчитель. Отже, варто тільки іншим побажати доброго ранку, як і у самого все буде добре? (Відповіді учнів)

Висновок .

Мало бажати словами, треба робити добрі справи!

Ти добро лиш твори повсюди,
Хай тепло твої повнить груди.
Ти посій та доглянь пшеницю,
Ти вкопай і почисти криницю.

Волю дай, нагодуй пташину,
Приласкай і навчи дитину!
Бо людина у цьому світі
Лиш ДОБРО повинна творити!

III. Повідомлення теми і мети уроку.

Читання теми з дошки. Побудова задач (разом з учнями).

«Той, що творить добро, творить саме ЖИТТЯ»

- Сьогодні на уроці ми будемо говорити про тих, хто творить добро, будемо міркувати, що ж таке «ДОБРО», як це – «ТВОРИТИ», і кого називають добрими ...

IV. Словотворення.

До слова «ДОБРО» (записане на дошці) доберіть споріднені слова:

Доброта, доброзичливий, добропорядний, добросердечний, добродушний, добросовісний...

Словник: ДОБРОТА – це один із виявів, порухів людської душі. Те, що відрізняє людину від звіра.

VI. Читання текстів і обговорення в групах. (Додаток)

1 група – В. Сухомлинський «Хай я буду ваша, бабусю».

2 група – В. Сухомлинський «Бабусин борщ».

3 група – В. Сухомлинський «Чому дідусь такий добрий сьогодні».

4 група – В. Сухомлинський «Через потік».

5 група – В. Сухомлинський «Лялька під дощем».

6 група – О.Буцень «Горобчик».

Вчитель.

– Що об'єднує всі ці оповідання?

- Чи можна сказати, що всі герої цих оповідань ТВОРЯТЬ Добро?

- А що це – **«творити добро»**?

- Коли я відповідаю добром на добро, я його **творю**?

V. Робота в парі. Обговорення. Міркування.

Прочитайте з дошки татарське прислів'я: **«Добром за добро відплачує кожен, добром за зло – тільки справжня людина»** (міркування дітей)

Вчитель.

- А хто на світі **творить** добро навіть не замислюючись про це?

(батьки, рідні, ... Сонце, повітря, океани, пташки, дерева, ...- САМА природа!)

- А люди завдають природі багато шкоди?

- Уявіть тільки, що було б, коли б природа відповіла людям ЗЛОМ на це?

- То чому ж тільки **справжні люди** на зло відповідають **добром**?

- Отже, що означає **«ТВОРИТИ ДОБРО»** ?

VI. Колективна робота «Дерево добра»

(аплікація або малювання)

На пам'ять про наш урок давайте «виростимо» в нашому класі «ДЕРЕВО ДОБРА».

Для того, щоб дерево виростило треба посадити насінину – слово **«добро»**. Насіння **«добро»** гарно проросте у родючому ґрунті (прислів'я).

Я хочу кожній групі подарувати «перлини» народної мудрості – прислів'я. Як чорнозем України утворювався віками, так і ми посадимо нашу насінинку у вікову мудрість. «Посадіть» насіння у «родючий» ґрунт.

«Робити добро ніколи не пізно»

«Хто добро робить, той його має»

«Добро приходиться до того, хто його кличе»

«Добрій людині в усіх краях добре»

«Хто чинить добро, той має його»

«Не роби людині того, чого не бажаєш собі» (Конфуцій)

«Доброта краща за красу»(Г. Гейне)

- Додамо сюди ще ті 2 прислів'я, які нам сподобались.

- А зараз насінинку треба полити. Чим? (*Добрими вчинками*)

- Сьогодні спробуйте зробити щось добре в родині, друзям, однокласникам, всім оточуючимі, можливо, завтра в нашому класі ... **«ВИРОСТЕ» дерево ДОБРА.**

Завдання додому: творити добро і поміркувати, якими будуть плоди нашого дерева ДОБРА.

- На уроці малювання ми намалюємо **плоди нашого** дерева.

VII. Підсумок уроку. «Складання» вірша.

В нашому житті є місце всьому. Майже кожне слово має антонім.

Якщо є *добро*, то є і, *холод* -.....,

Правда -..... ,

твердий -.....,

горе -,

ніч -,

світло -.....

Ці слова взаємовиключають одне одне. Якщо включити світло – пропаде темрява, а якщо чинити тільки ЗЛО, на Світі пропаде ДОБРО!

Бажаю вам бути творцями самого Життя, а отже
ТВОРИТИ ДОБРО!!!

Дозвольте мені подарувати вам вірш, який ви допомогли мені скласти.

Якщо є ніч, то дня немає,

Як холод, не чекай тепла!

Хто грубий, ласки сам не знає!

Неправда правди не знайшла.

Твердий м'яким уже не буде!

Де горе, не лунає сміх.

І зло, посіяне тобою,

Добром не виросте для всіх!

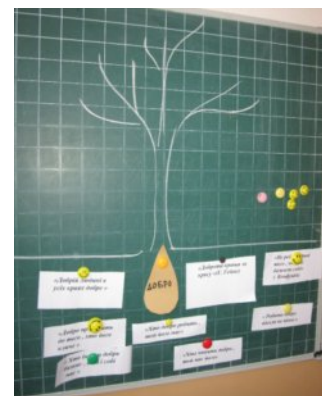
Творіть же всі добро на радість людям!

Шукайте світло, щоб втекла пільма,

Бо ДОБРИЙ сіє радість і надію,

Добро живе у мирі з УСІМА!!!

(С.Силантьєва)

Додаток

Оповідання для читання і обговорення в групах.

Хай я буду ваша, бабусю...

На околиці села живе старенька бабуся Марина.

- У неї немає нікого – нікогісінько, часто говорить матуся Марійці, трирічній дівчинці.

Марійка з матусею живуть через дорогу від бабусі Марини.

Встане вранці Марійка, гляне на бабусине подвір'я й бачить: сидить бабуся на стільчику, гріється на сонці й пильно – пильно дивиться на неї, Марійку .

Марійка біжить до бабусі, вітається:

- Добрий день, бабусю!

- Добрий день, Марійко! - радісно відповідає бабуся.

- Посидь біля мене, дитинко!

Марійка посидить трохи, послухає казку. Але довго сидіти не хочеться. Вабить луг – скільки метеликів там літає. Вабить річка – який пісочок чистий там на березі, яка вода тепла...

Марійка збирається йти, а бабуся зітхає.

- Чому ви зітхаєте, бабуся?
- Бо нікому й слова промовити...Одна я, однісінька...
- Хай я буду ваша, бабуся, - тихо шепоче Марійка й цілує її старечу, зморщену щоку.

- Добре, дитинко, будеш моя, - усміхається бабуся Марина.

До вечора Марійка бігала в лузі, купалася, милувалася метеликами. А про бабуся не забувала. Побігає в лузі, набіжить до бабусиного подвір'я й защебече:

- Я не забула, що я ваша, бабуся! Тільки, ой, як у луці бігати хочеться!

В. Сухомлинський

Бабусин борщ

У бабусі дві внучки у великому місті Ніна й Тіна. На літні канікули вони приїхали в гості до бабусі.

Радіє бабуся внучкам – першокласниці Ніні й шестикласниці Тіні. Пригощає їх черешнями, свіжим медом і варениками. Та дівчаткам найбільше хочеться борщу: мама розповідала їм, що бабуся варить дуже смачний борщ.

Зварила бабуся борщ – із свіжими помідорами, з капустою, сметаною. Але була одна біда...Забувати стала бабуся, що вона зробила. Поки борщ варила – двічі посоліла. Поставила на стіл дві миски борщу, запрошує внучок до страви й говорить:

- А чи солила –й не пам'ятаю...Стара стала...Ось сіль у сільничці – соліть за смаком

З'їли дівчатка по ложці борщу: ой, який же солоний! Подивилися одна одній в очі, усміхнулися непомітно. Ложка за ложкою – з'їли по мисці та й ще трішки попросили.

Їдять та дякують бабусі. Бабуся радіє.

- А чи солила я борщ? – запитала бабуся.
- Ми й не помітили, - сказала Ніна. - Такий смачний, що про сіль ми і не подумали.
- Значить, солила, - зітхнула з полегшенням бабуся.
- А завтра соліть ви: боюся, що забуду посолити.
- Добре, бабуся, солити будемо ми.

В. Сухомлинський

Коваленко Наталія Володимирівна,

вчитель початкових класів

Смілянської загальноосвітньої

школи I-III ступенів №6

Смілянської міської ради

Родинний урок (Зклас)

(На урок запрошені батьки учнів. Попереднє завдання: підготувати презентацію результатів роботи у сімейному проекті «Щасливі миттєвості життя нашої родини»)

Тема. Той, що творить добро, творить саме Життя. Стосунки батьків і дітей.

Мета: розкрити моральний зміст доброти; сприяти розвитку учнів мотивації до добрих гуманних вчинків, будувати добрі стосунки між членами родини; розвивати уявлення про достоїнства людини, цінність яких виявлена в суспільстві; виховувати любов, доброту, повагу і взаєморозуміння у сім'ї, відповідальність за свої вчинки, бажання робити людям добро.

Обладнання: оповідання Ш.О. Амонашвілі «Скалки доброти», біблійна притча «Блудний син», матеріали до презентації проекту «Щасливі миттєвості життя нашої

родини»; комп'ютерні презентації, відеоролик «Діти повторюють за батьками», картки із завданнями, фотоальбоми, виставки дитячих малюнків.

Епіграф. *«Незалежно від того, помітять твоє добро чи не помітять – твори добро».*
Шалва Амонашвілі

Хід уроку

I. Організація уроку

Учитель. Розпочати наш незвичайний родинний урок я хочу з'ясуванням важливого питання: що таке щастя?

Великий педагог В.Сухомлинський вважав, що «Щастя – це не чудесна жар-птиця, яку можна спіймати. Це реальна будова, яку треба спорудити». Всі ми – творці нашого сімейного щастя. І великою мірою воно залежить від того, на чому збудоване. Якщо на міцному підґрунті (любові, повазі та добрі), то і щастя буде повним.

Я звертаюсь до вас, шановні батьки, що ви вважаєте щастям у родинному житті? **(Метод «Мікрофон»).** *(Можливі відповіді: Щастя – коли в родині мир і спокій; коли панують добрі стосунки; коли не хворіють діти; коли діти радують батьків своїми успіхами у навчанні, досягненнями у якійсь діяльності; коли добробут у сім'ї тощо).*

Учитель. Це справді так. Коли в родині спокій, любов і взаєморозуміння, ми відчуваємо себе щасливими.

II. Повідомлення теми й мети уроку

Сьогодні у родинному колі наша розмова піде про одну із найчудовіших людських якостей – доброту. Обговоримо питання: як потрібно вибудовувати стосунки у сім'ї, щоб усі почувалися щасливими; розкриємо моральний зміст доброти; поміркуємо, наскільки важливо, щоб стосунки дорослих і дітей ґрунтувалися на доброті, взаєморозумінні, любові та повазі один до одного; вчитимемося творити добро. А темою уроку є: «Той, що творить добро, творить саме Життя. Стосунки батьків і дітей».

III. Актуалізація знань

Завдання для батьків.

Продовжте речення: *Родина – це...*

Завдання для учнів. Із запропонованого переліку виберіть та запишіть у зошити ті слова та словосполучення, які, на вашу думку, притаманні родичам. Перелік слів на дошці: *люди з однієї сім'ї; колеги по роботі; сусіди; дядько й тітка; друзі; чоловік і дружина; подруги; декілька поколінь рідних людей; продавець і покупець; брат і сестра; пасажири потяга; племінники й племінниці; учасники демонстрації; бабуся і онук.*

Учитель. У дружній родині всі знають і поважають один-одного. А ви добре знаєте свою родину?

Вікторина «Моя родина».

Запитання та завдання для дітей

1. Назвіть ім'я та по батькові мами, тата, бабусь і дідусів.
2. Яку бабусину казку ви запам'ятали найкраще?
3. Яке улюблене заняття дідуса?
4. Яка улюблена страва тата?
5. Назвіть дату народження мами.
6. Як батьки проявляють до вас свою любов?

Запитання для батьків

1. Що означає ім'я вашої дитини?
2. Яке перше слово вимовила ваша дитина?
3. Назвіть імена друзів свого сина чи доньки.
4. Які улюблені страви вашого сина чи доньки?
5. Про який подарунок до дня народження мріє ваша дитина?
6. Як ваша дитина проявляє своє добре відношення до батьків?

Учитель. У мене залишилось останнє спільне запитання до дітей і батьків. Чи вважаєте ви життя своєї родини щасливим, а стосунки добрі? Аргументуйте.

IV. Основна частина уроку

Учитель.

1. Епіграфом до нашого уроку я взяла слова відомого педагога-гуманіста Шалви Амонашвілі: *«Незалежно від того, помітять твоє добро чи не помітять – твори добро».*

- Що таке добро? Створення асоціативного куща: повага, гарні вчинки, теплі слова, любов, розуміння, милосердя, людяність...

Учитель.

2. Якою повинна бути добра людина? Це насамперед людина гуманна. А гуманність – це прагнення людини робити добро всім оточуючим. От і виходить, що добрий – це той, хто робить добро.

Прослухайте притчу та визначте вчинок, який можна назвати добрим. Охарактеризуйте поведінку батька та синів.

Блудний син

В одного чоловіка було два сини. Якось молодший син попросив батька віддати належну йому долю спадщини. Тому батько поділив маєток і дав кожному синові його частку.

Дуже зрадівши, що одержав багатство, молодший син ворушив у далеку країну. Та він нерозважливо витратив свої гроші на розваги з численними друзями. Але настав час і перед ним постала гірка правда: його гроші закінчилися. А коли у нього не стало грошей, його полишили й друзі. Він недоїдав, а тут ще й голод наступав у тій країні. Тепер юнак перетворився в звичайнісінького жебрака.

Він зумів улаштуватися в одного селянина лише свинопасом. Він був такий голодний, що радий був би їсти те, що давали свиням, якби йому це дозволяли.

Нарешті хлопець одумався й сказав собі: «У батька мого навіть наймити мають їжі надмір, а я тут гину з голоду! Піду до батька та й попрошу його бути до мене милосердним».

І молодший син рушив додому. Ще коли він був далеко, батько побачив його у побіг йому назустріч. Він обняв свого брудного, обірваного сина й розцілував його.

- Батьку, згрішив я проти неба й тебе, - пригнічено сказав той; і не гідний уже називатися сином твоїм, Дозволь мені бути хоча б одним із твоїх наймитів.

Та батько вже кликав своїх слуг:

- Принесіть негайно найкращий одяг і зодягніть його, - наказав він. – Дайте йому на палець персня, а на ноги сандалі. Заколить підгодоване теля і приготуйте все для свята.

Коли старший син почув про це, то розгнівався. Він не хотів брати участь у святі влаштованому на честь повернення брата. Тоді батько вийшов у став його просити.

- Але це не справедливо! – ображався старший син. – Я скільки років служу тобі у наколи наказу твого не порушив, а ти мені й козеняти не дав, щоб я потішився з і своїми приятелями. Коли ж повернувся оцей твій син, який зганьбив усіх нас, ти звелів заколоти для нього найкраще теля!

- Сину мій, все моє з твоє! – відповів батько. – Нам потрібно тішитись, бо цей твій брат був мертвий і ожив, був пропав і знайшовся.

Питання для дітей.

- Куди вирушив молодший син, одержавши свою частку спадщини?
- Що вчинив батько, побачивши молодшого сина, який повернувся додому?
- Як сприйняв це старший брат?

Питання для батьків:

- Які риси характеру проявив батько по відношенню до молодшого сина?
- Чому він так повівся?

- Чи траплялася у вашому житті подібна ситуація і як ви її розв'язали?

3. Гра «Поміркуємо про доброту»

Діти стають у коло. Кожному з них педагог кидає м'яча. Той, хто ловить називає будь-яку добру людину та пояснює, у чому полягає її доброта.

Коли всі діти розкажуть про тих чи інших добрих людей, педагог просить когось перерахувати усіх добрих людей, про яких розповідали їх друзі.

Учитель

4. Як добре, що ви помічаєте та пам'ятаєте добрих людей та їх справи. Вчіться й самі робити добро.

Якщо кинути камінець у воду, підуть по воді кола. Думки та справи людей також утворюють відповідні кола в світі: або добро, або зло. Добро творить добро та робить життя радісним.

Зараз до вашої уваги ще одне оповідання Ш.О. Амонашвілі «Скалки доброти». Прослухайте і скажіть:

- Чи помітили оточуючі добро, яке робила бабуся?

- Як це впливало на його продовження?

Скалки доброти

У вихідний день родина відпочивали на пляжі. Діти купалися у морі та будували замки з піску. Раптом у далечині з'явилася маленька бабуся. Її сиве волосся розвівалося від вітру, а одяг був брудний і обшарпаний. Вона щось бурмотіла сама до себе, підбираючи з піску якісь предмети та кладучи їх до сумки. Коли вона проходила повз сім'ї, раз по раз нахиляючись, аби щось підняти, то посміхнулася родині, але ніхто не відповів їй на привітання.

Через багато тижнів вони дізналися, що маленька бабуся все своє життя присвятила тому, щоби підбирати з пляжу скельця, якими діти могли порізати собі ноги.

Ш. О. Амонашвілі

Питання для дітей.

- Чи помітили оточуючі добро, яке робила бабуся?

- Як це впливало на його продовження?

- Чи потрібно робити добро задля того, щоб хтось це оцінив?

Питання для батьків.

- Як ви гадаєте, чому бабуся присвятила все своє життя такій роботі?

- Якби люди дізналися, чим насправді опікується старенька, що вони б зробили?

- Чи були у вашому житті випадки, коли вам спочатку не подобалась якась людина, оскільки не була схожа на інших, а пізніше ви дізналися щось хороше про цю людину?

V. Закріплення знань, умінь та навичок.

1. Гра для батьків та дітей «Зрозумій мене, а я тебе».

Запрошуються три пари учасників (батьки – діти). Один із кожної пари повинен пояснити мімікою і жестами (без слів) іншому учаснику те, що написано на листку: помий посуд, увімкни телевизор, звари їсти, помий підлогу, прочитай книгу, вигуляй собаку, подаруй квітку, вимкни світло, сходи до магазину.

Виграє та пара, яка швидше порозуміється.

1. Робота в групах.

Робота з учнями

Як ви гадаєте, які кроки доброти можуть виконувати діти по відношенню до своїх батьків?

Для цього об'єднайтеся в групи та попрацюйте разом над цим питанням.

Кроки добра:

☺ попроси пробачення

☺ обійми

☺ скажи, що любиш

- ☺ кажи теплі слова
- ☺ підбадьорюй
- ☺ запитай про справи
- ☺ допоможи по господарству
- ☺ цікався їх життям
- ☺ даруй подарунки...

Робота з батьками

Об'єднуються в групи, розмірковують над народними висловами даними кожній групі:

Нема доброго дерева, що родило б злий плід, ані дерева злого, що родило б плід добрий.

Кожне дерево з плоду свого пізнається.

Добра людина із доброї скарбниці серця добре виносить, а лиха із лихої виносить лихе.

Чим серце наповнене, те говорять його уста.

Щоб робили добро, багатилися в добрих ділах.

2. Завдання для дітей: прочитати казку «Сьома дочка» В.О. Сухомлинського та інсценізувати її.

Завдання для батьків: перегляд відеоролика «Діти повторюють за батьками» та його обговорення.

Існують сім'ї, в яких батьки показують поганий приклад. І як наслідок цього, діти виростають такими як їх батьки, беручи в своє доросле життя негативну поведінку, вчинки. Спосіб життя батьків великою мірою впливає на життя дітей. В народі кажуть: «Яблуко від яблуні далеко не падає». Але, якщо постаратися і прикласти багато зусиль, то може і далеко впасти. Але ми, дорослі, повинні давати дітям тільки хороший приклад, і тоді їх життя буде сповнене добра, любові та радості. Дорослі - добрі землероби, казав відомий педагог Ш.О. Амонашвілі, діти – це земля, і від того які зерна сіють в духовний світ дитини дорослі, залежить майбутнє дітей, їх доля.

4. Презентація сімейного проекту «Щасливі миттєвості життя нашої родини»
(Розповіді дітей і батьків супроводжуються комп'ютерними презентаціями, демонстрацією фотографій, малюнків тощо).

VI. Підсумок уроку

Учитель. На закінчення давайте ще раз повернемося до епіграфу уроку – вислову відомого педагога Ш. О Амонашвілі «Незалежно від того, помітять твоє добро чи не помітять – Твори добро».

Дійсно, споруджувати, розбудовувати сімейне щастя – це не проста, наполеглива праця батьків і дітей. І дуже важливо пам'ятати: щаслива та родина, в якій панує любов, мир, добро, повага, дбайливе ставлення один до одного. Творіть добро завжди, незалежно від обставин, настрою, людини, яка, можливо іноді не помічає його. Робіть добро і своїм і чужим, друзям і ворогам. Адже дерево пізнається по його плодах. Робіть добро не для того, щоб помітили, а задля того, щоб світ став кращим. Це в наших з вами руках. Творіть добро – міняйте світ.

Шановні батьки та діти, я дуже дякую вам за те, що були активними учасниками нашого уроку. Щиро зичу вам сімейного щастя і благополуччя. На згадку про цей урок діти підготували вам подарунки – «квіти щастя». Прийміть їх, і нехай ці квіти стануть оберегом вашого родинного щастя.

Корж Наталія Михайлівна,
вчитель початкових класів
Новоселицької загальноосвітньої школи
I-III ступенів Чигиринської районної ради,

Тема. Той, що творить добро, творить саме Життя.

Мета: сформувати поняття добра через призму поглядів видатних педагогів сучасності, ознайомити учнів з творчою спадщиною В.О.Сухомлинського, розкривати виховне значення його творів, уточнювати й поглиблювати уявлення дітей про добро, чуйність, людяність, вдосконалювати вміння аналізувати, порівнювати, робити висновки, виховувати кращі людські якості.

Обладнання: виставка книг В.Сухомлинського, портрети Ш.О.Амонашвілі, В.Сухомлинського, О.Захаренка, роздатковий матеріал, плакати із зображенням сонця, серця, мікрофон.

Хід уроку

I. Організація учнів.

Доброго дня, - говорю я вам.

І здоров'я зичу усім нам.

Хай злітають дні і минають роки

Й лиш добром встеляються ваші кроки.

II. Повідомлення теми уроку.

- Діти, в нас сьогодні незвичайний урок, який присвячений добру. Тема уроку: **«Той, що творить добро, творить саме Життя».**

Я вірю, що всі ви зростаєте добрими і чуйними людьми. І про ваші маленькі добрі справи ми сьогодні поговоримо.

Дитина:

Все - із доброго чи злого –

Починається з малого.

Листя виростає з листочка,

З нитки витчеться сорочка.

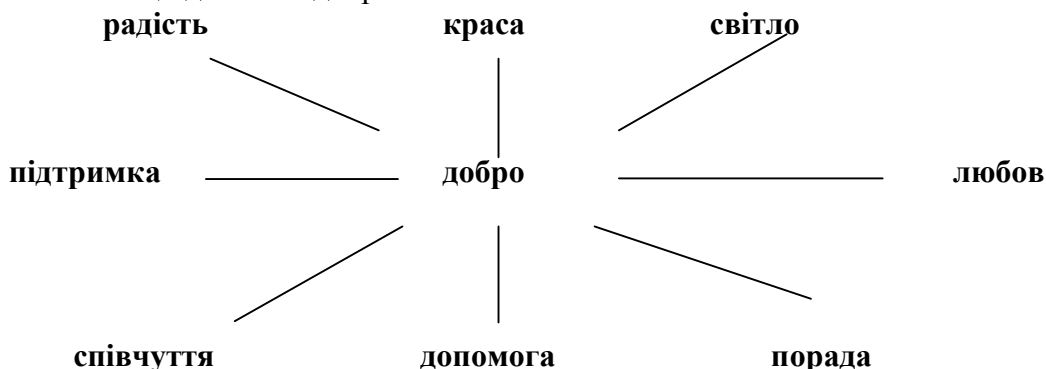
Хліб – з маленької зернини,

Дощ – із чистої краплини.

III. Робота над матеріалом уроку.

Побудова **Асоціативного куща**

- А що для вас є добро?

Кожен з нас розуміє, що добро – це світло душі, безкорислива любов, невичерпна щедрість людини. Важливо навчитись співчувати, допомагати, любити цей світ і себе в ньому. Бо ж правду в народі кажуть, що «Перший крок до добра – не робити зло».

Цього вчать нас і корифеї педагогіки Ш.О.Амонашвілі, В.О.Сухомлинський, О.А.Захаренко.

Все життя цих людей було присвячене таким, здавалося б, буденним, але яким важливим справам – вихованню людини. Всю свою душу, здоров'я і велике, сповнене любові серце, вони віддавали найдорожчому – дітям. Ця любов наповнила світ, осяяла його, завітчала. Велику виховну силу слова кожного Майстра відчуваємо у їх творах. (Виставка книг)

Слухання оповідання В. Сухомлинського

- Свою любов даруйте всім: батькам, друзям, навіть незнайомим людям, рослинам і тваринам і всьому, що є на Землі. Хочу запропонувати вашій увазі оповідання В. Сухомлинського «Опудало й пісня». Послухайте уважно і скажіть: чому діти перестали ходити в сад?

«Жила в саду співуча пташка. Слухали її пісню люди, милувалися і красивою пташкою, й милозвучною піснею.

А поруч із садом стояв невеличкий будиночок, а в будиночку тому жила похмура, мовчазна, зла людина, яку діти прозвали Сухарем. Любив Сухар засушувати метеликів. Піймає ото, приколе голкою до картону й зберігає собі.

Піймав Сухар пташку, вбив, зняв із неї шкурку з пір'ячком, зробив опудало й поставив у своєму будиночку.

Стоїть пташка – красива, але мертва. Не хоче ніхто дивитися на мертвої красу.

І сад став зовсім не той. Був гомінкий і співучий, а став мовчазний і похмурий. Бо зникла Пісня.

Дивується Сухар: чому це діти тепер не ходять до його саду?»

- Дайте відповідь на питання автора.
- Чи знаєте ви діток, схожих на героя оповідання?
- Що б ви порадили герою і таким діткам?

Дитина:

Добро твориться просто – ні за так.

Так, як цвіте і опадає мак.

Як хмарка в'ється і сміється пташка,

Як трудиться мурашка - горопашка. *(І. Драч)*

Добро робиться просто так. Часто ми його навіть не помічаємо. Це таке буденне, звичне.

Гра «Чарівні окуляри»

- Давайте одягнемо чарівні окуляри і побачимо те добро, що зробили для нас інші люди.
- Вчіться бачити добро!

Гра «Інтерв'ю»

- Я знаю, що немало добрих справ зробили і ви. Розкажіть про них.
(Діти в мікрофон розповідають про свої добрі справи)
- Я зрозуміла, що ви всі добрі і маєте добрі сердечка. Але є й інші хлопчики й дівчатка.

Робота в групах

(Читають, обговорюють ситуацію, висловлюють своє ставлення)

Ситуація 1. Діти гралися на вулиці у квача.

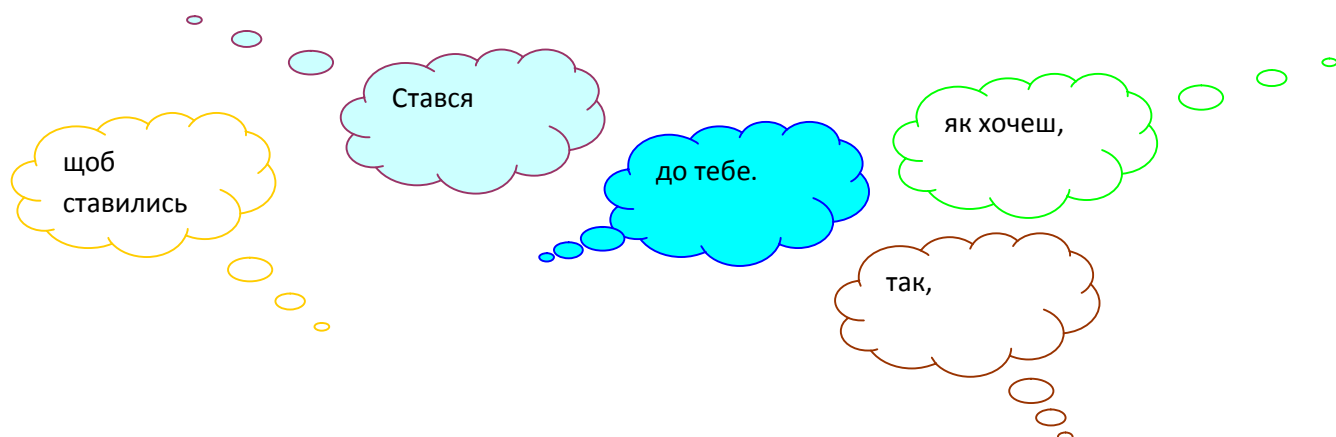
- Тікайте! – вигукнув Петрик і погнався за малятами. Всі помчали щодуху. Марійка була найменшою серед дітей, але намагалася не відстати від інших. Та раптом дівчинка перечепилась і впала. Вона забруднила платтячко і збила коліно.
- От нестепа! – вигукнув насмішкувато Петрик. Дівчинка заплакала.

Ситуація 2. Андрійко довго хворів і не був у школі. Миколка прийшов провідати друга. Довго розповідав про шкільні новини: як на уроці смикнув Оленку за кіски, перечепив Сергійка і сміявся, коли той простягнувся на весь коридор, як за витівки сварила Олена Степанівна. Та раптом помітив, що Андрійко став ще сумнішим. У кімнату якраз зайшла руда кішка.

- От добре! – подумав хлопчик, - зараз ми повеселимося. Взяв зі столу ложку і шнурком прив'язав кішці до хвоста. Та помчала по кімнаті, мов несамовита. Смійно Миколці, та чому не сміється Андрійко? Чому попросив його піти?
- Оцініть ситуацію, висловіть свої думки.
- А що б зробили ви на місці дітей?
- Щоб добре вам було в житті, запам'ятайте правило за яким варто жити.

Гра «Конструктори» *(Складання прислів'я)*

- Ой, та тут сплутались слова. Хто це зробив? Допоможіть відновити речення.
(Стався до інших так, як хочеш, щоб ставились до тебе)

Вбігає хлопчик Злодар і до дітей:
Ось малята тут зібрались,
Це - мої підлеглі.
Чути крики ще здаля,
Знаць – країна тут моя.

Вчитель:

- Так це ти тут нам нашкодив?! (*Злодар киває головою*)
Діти добрі, чемні і хороші
В школі в нас навчаються.

Злодар:

Всі вони кусаються,
В школу не вмиваються.
Бігають, кричать,
А на уроках сплять.

Діти:

Ні, неправда.

Злодар:

На перерві скачуть,
Від них вчителі плачуть,
В класі насмітили -
Не видно, що й не мили.

Діти:

Ні, це не ми. (*Тремтять, збираються до купи*)

Злодар:

Знайте, що давно я тут живу,
З вами вчуся, їм і сплю.
Й хочу, щоб мої накази
Виконували всі відразу.

Зачитує НАКАЗ

1. Чемний хлопчик завжди смикає дівчаток за кіски.
2. Ввічливі діти ніколи не поступаються місцем старшим.
3. Виховані діти обгортки від цукерок викидають на тротуар.
4. Турботливі діти не допомагають старшим, не слухають їх порад.
5. У ідальні чай товаришеві посоли, а кухареві нагруби.
6. В класі, в школі насміти, тобі за це не буде ніякої біди.

Діти:

Ні, так не будемо робити!

Злодар:

Всі збирайтесь біля мене:
Будем сила – отакенна!
Зла наробимо усім:
І дорослим, і малим. (*Хоче зв'язати*)

Вбігає дівчинка Добринка.

Добринка:

Стій, Злодаріку, стривай!
Ти малят не забирай.
Бо усі вони тут добрі:

Рижі, білі, русі й чорні.

Злодар:

Неправда!!! Не всі!

Добринка:

Вони старших поважають.
Хлопчики дівчат не ображають,
Вічливі і чемні.
Знать, учились недаремно.

Злодар:

Даремно!!!!

Гра «Засвіти сонечко»

Діти (до Злодарика):

У класі хай засяє
Промінчиком ласкавим
В нас сонце доброти. Зігрієшся і ти.

(На дошці – сонечко, діти прикріплюють промінчики із записаними на них правилами поведінки, зачитують їх Злодарик)

- Я засвічую сонечко правилом

1. Допомагай слабким, маленьким, хворим.
2. Не будь жадібним.
3. Прощай іншим помилки.
4. Ніколи не заздри.
5. Жалій інших, а не тільки себе.
6. Дружи з людьми.

(Діти і гості по черзі виходять, прикріплюють квіточку і називають рису, яка є або хотіли б мати)

Вчитель:

- Відтепер у ваших сердечках житиме тільки добро.

Добринка:

Ти добро лиш твори повсюди!
Хай тепло твої наповнить груди.
Волю дай, погодуй пташину,
Полюби й навчи дитину,
Бо людина у цьому світі
Лиш добро повинна творити.

Всі беруться за руки, утворюють «Коло друзів» (гра)

Посередині Добринка із заплющеними очима і витягнутими вперед руками. Всі рухаються і промовляють:

Ширше, ширше коло.

Друзі всі довкола.

Друг і цей, і цей, і цей,

А найкращий друг - оцей.

Кого вибере, стає в центр спиною до Добринки.

Діти промовляють:

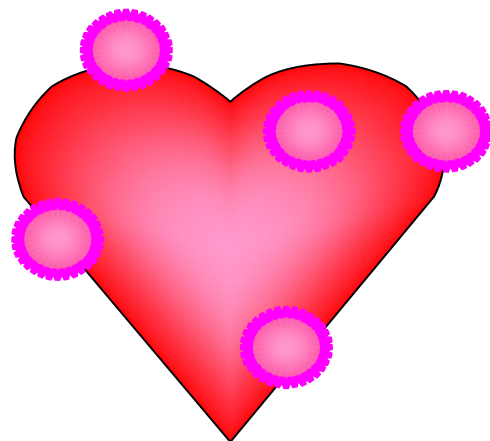
1, 2, 3 – голову поверни.

Якщо повернуться в один бік – обіймаються,
якщо в різні – тиснуть руки. Міняються місцями
і гра продовжується.

Гра «Торбинка»

Добринка:

Вже пора нам вирушати

В далеку дорогу.
Хочем все лихе забрати
В торбинку потроху.

(Добрик збирає у торбинку погані вчинки дітей, якими колись їх наділяв, зав'язує і забирає з собою)

Добрик:

Живи, добро звершай!
Та нагород за це не вимагай.
Лише в добро і вищу правду віра
Людину відрізня від мавпи й звіра.
Хай оживає істина стара:

Всі:

Людина починається з добра!

Добринка і Добрик покидають клас із словами:

До побачення, малята.
Відтепер ви – суперклас.
І дівчатка, і хлоп'ята
Згадуйте завжди про нас.

(Забирають з собою торбинку із поганими вчинками дітей)

- Любі діти, дякую вам за роботу на уроці. Вірю, що ви зростатимете чуйними, милосердними, добрими людьми.

Хай життєвим правилом для кожного з вас стануть слова Шалви Олександровича Амонашвілі:

Незалежно від того, чекають від тебе добро чи не чекають –

Твори добро.

Незалежно від того, помітять твоє добро чи не помітять –

Твори добро.

Незалежно від того, приймають твоє добро чи відкидають –

Твори добро.

**Твори і ні у кого не питай дозволу, бо ніхто не може бути володарем
твого добра.**

Бажаю успіхів !

(Всі учні виконують пісню «Якщо добрий ти»)